

Studia Generalia 2008

NAPPAAKO TEKNOLOGIA IHMISEN?

Helsingin yliopisto 14.2.2008, Porthania (Yliopistonkatu 3), klo 17.00–19.00

KYBORG-IHMISKONE

Professori Tari Haahtela

Milloin ihminen muuttuu koneeksi - lääketiede näyttää tietä

Perhonen on biologinen kone, joka toteuttaa tarkkaa "agenda" geeniensä ohjaamana. Ihmisellä on luonnossa erikoisasema suurten aivojensa ansiosta, vain ihminen kykenee todella rakentamaan ja tuhoamaan, ymmärtämään tekojensa seurauksia ja kurkottamaan tulevaisuuteen. Vuonna 2008 puolet ihmiskunnasta asuu kaupungeissa ja urbaani elämä vieraannuttaa ihmistä kiihtyvästi luonnon olosuhteista. Tämä näkyy sairauksien kuvan muutoksena ja elintapasairauksien yleistymisenä. Kaupunki-ihminen on entistä riippuvaisempi kehittyneestä teknologiasta ja digitaalinen vallankumous on tapahtunut yhtäkkiä. Informaatioteknologia, biotekniikka (esim. genetiikka, kantasoluteknikka), kognitiivinen neurotiede, robottitekniikka ja nanoteknologia kietoutuvat yhteen eräänlaiseksi **megateknologiaksi**, joka muuttaa tapaamme elää, ymmärrystämme yksilöllisestä olemassaolosta ja näkymme tulevaisuudesta. Muutokset alkavat heikoista signaaleista, joita on kaikkialla. Esimerkkinä tarkastelen Helsingin Sanomien artikkeleita ja uutisointia vain muutaman kuukauden ajalta. Yksikään artikkeli ei juuri hätkäytä, mutta keräämällä ne yhteen, kuva alkaa hahmottua. Olemme suuren muutoksen edessä, joka voi osin olla yritystä vastata uhkaaviin ympäristöhaasteisiin, jotka viime kädessä rajoittavat elämää maapallolla, yksinäisessä saarella avaruuden rannattomassa meressä.

Ihmisruumiiseen on mahdollista tehdä merkittäviä parannuksia, ja lääketiede käyttää tekniikkaa monella tavalla hyväksi parantaakseen, lievittääkseen ja palauttaakseen toimintakykyä. Sydämen tahdistimet, kuuloimplantit, silmien laserleikkaukset, tekonivelet, tekohampaat, kosmeettinen kirurgia ja elinsiirrot ovat nykypäivää. Geenihoidoja kokeillaan jo erilaisiin parantumattomiin sairauksiin, mutta entä ihmisalkion geenimanipulaatio, kloonaukset ja kantasolujen mullistamat kudosisiirrot? Hyväksymmekö ne, ja kysytäänkö meiltä ylipäätään? Bio-, elektroniikka- ja keinoälytekniikka kietoutuvat yhteen, vaikkapa silloin kun hermostoon kytketään biosensoreita, jotka välittävät informaation tietokoneille. Selkäydinvammainen ihminen voi ajatuksen voimalla liikuttaa raajaansa, ja periaatteessa olla ajatuksen voimalla yhteydessä toiseen ihmiseen. Parkinsonin tautia sairastavan vapina loppuu samoin kuin epilepsiapotilaan kouristukset. Ihmisen luonnollisia ominaisuuksia voidaan parantaa, tietysti ulkonäköä mutta myös muistia, havainnointia ja aistien herkkyyttä. Uuden teknologian sovelluksia on melkein rajattomasti; ihmisen ja koneen (robotin) välinen raja alkaa hämärtä.

Euroopan Unionin uuden teknologian eettinen toimikunta pohti asiaa vuonna 2005. Väärin käytetty ICT-teknologia (Information and Communication Technology) voi uhata ihmisarvon kunnioittamista ja demokratiaa. ICT-implanttien avulla ihmisiä tunnistetaan, seurataan, valvotaan ja jopa käskytetään. Mutta dementikko vanhus löydetään, vaikeasti sairaan kotihoitoa edistetään ja sairauskohtauksia estetään. Joudumme uusien eettisten valintojen eteen. Kuinka pitkälle ihmisen keho on välineellistettävissä? Onko keskushermostokin? Mistä silloin syntyy ihmisen mieli? Transhumanistien, kyborgistien ja biokonservatiivien välinen vuoropuhelu tulee olemaan kiintoisaa seurattavaa. Sillä välin teknologinen determinismi etenee lakiansa mukaan.

Suora lähetys ja videotallenteet internetissä, osoitteessa <http://video.helsinki.fi/studia/>.
Luentojen lyhennelmät ja luentosarjan ohjelma löytyy osoitteesta www.helsinki.fi/vst.
Luentosarjan luennot julkaistaan kirjana Vapaan sivistystyön toimikunnan julkaisusarjassa.
Tilaukset: (09) 191 58063 (toimisto), vst@helsinki.fi tai www.sivuilla www.helsinki.fi/vst.

Järjestäjä: Helsingin yliopiston vapaan sivistystyön toimikunta
Postiosoite: PL 27, 00014 HELSINGIN YLIOPISTO